

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO
4. ROČNÍK GYMNÁZIA

Je to hra!

08

WWW.INKY.SK

ZOPAKOVANIE Z MINULA

Kto nám v krátkosti
zhrnie zistenia z
predchádzajúcej
hodiny?

Čo spôsobilo, že sa na Západe
vytvorili podmienky pre vznik
kapitalizmu, rozvoj vedy, techniky a
sociálneho spolucítania?
Ako a čím to tieto vplyvy spôsobili?

Rozumná odpoveď = ZNÁMKA

ZOPAKOVANIE Z MINULA

„Požehnaná nejednotnosť“ – slobodný trh;

Antické dedičstvo – rozvoj vedy, menej už techniky;

Normanská kultúra – obmedzenie moci kráľa a štátu, základ pre osobnú slobodu, slobodný trh;

Ale v prvom rade kresťanstvo: Jediný Boh a rozumný Stvoriteľ sveta, ktorý stvoril človeka rozumného na svoj obraz, aby mu bol podobný, aby vylepšoval a zdokonaľoval svet, v ktorom žije v lineárnom čase pokroku, vývoja, evolúcie – aj keď kvôli „dedičnému hriechu“ je náchylný konať zlo.

Výsledkom bolo rozhodujúce a masívne ovplyvnenie všetkých predpokladov.

Kľúčovú rolu v procese budovania Západnej civilizácie pritom zohrala samotná inštitúcia Katolíckej cirkvi.

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

DNES...

Dnes sa letmo dotkneme idei

TEÓRIE HIER

a zistíme, čo má spoločné s

KAPITALIZMOM,

ale aj

KOMUNITOU

M. Scotta Pecka.

DOMÁCA ÚLOHA

**Ako dopadlo Vaše
bádanie ohľadom
Teórie hier?**

Kvalitné vypracovanie = KREDIT NAVYŠE

TEÓRIA HIER veľmi stručne

Základné pojmy:

- **HRA** – čokoľvek (futbal, biznis, vojna,...), kde sa hráči (futbalisti, obchodníci, generáli,...) môžu slobodne rozhodovať medzi viacerými možnosťami, pričom ich výber ovplyvňuje aj správanie sa a možnosti protihráčov (súper, konkurent, nepriateľ,...)
- **STRATÉGIA** – spôsob konania, ktorým sa HRÁČ snaží dosiahnuť pre neho čo najlepší výsledok.
- **RACIONÁLNI HRÁČI** – teória predpokladá, že účastníci HRY sa správajú rozumne a snažia sa vynájsť takú STRATÉGIU, ktorá im prinesie čo najzaručenejší zisk (výhra v zápase, zisk v biznise, víťazstvo v boji,...)

TEÓRIA HIER veľmi stručne

Základné pojmy:

- **NASHOVO EKVILIBRIUM** – stav, v ktorom obe strany nájdu pre seba tú **najvýhodnejšiu** STRATÉGIU, ktorá je najvýhodnejšia **bez ohľadu na to, čo druhý HRÁČ podnikne**.

Výsledkom je ROVNOVÁHA, stav, v ktorom obe strany hrajú podľa vzájomne vyhovujúcich pravidiel, dodržiavajú ich a to bez toho, aby ich niekto kontroloval, aby ich niekto k tomu nútil (rozhodca, polícia,...), alebo aby im niekto hrozil nejakým trestom (diskvalifikácia, pokuty,...) za ich porušenie – ale jednoducho preto, že je to pre nich najvýhodnejšie.

Ekvilibrium: rovnováha, vyrovnanosť.

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

OTÁZKA...

Ako vyzerá **NASHOVO**
EKVILIBRIUM v prípade dvoch
futbalových tímov?

Ako vyzerá v prípade **voľného**
trhu v kapitalizme?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

NASHOVO EKVILIBRIUM

FUTBAL

- Najvýhodnejšie je hrať futbal podľa pravidiel a poctivo trénovať.
- **PORUŠENIE PRAVIDIEL** – fauly,... – vedie k oslabeniu a zníženiu šancí na výhru.
- **PODVÁDZANIE** – napr. korupcia – nesie prívět'ké riziko diskvalifikácie, straty priazne sponzorov, fanúšikov, v krajnom prípade dokonca rozpadu a zániku samotnej ligy...

BIZNIS

- Dlhodobu najvýhodnejšie je podnikat' na slobodnom trhu za férových podmienok.
- **PODVÁDZANIE** – napr. korupcia, daňové úniky, naviazanosť na politikov,... – nesie prívět'ké riziko odhalenia, pokút (často likvidačných), straty dobrého mena, „pomsty“ pri zmene vlády,...
- ... v krajnom prípade úplného pádu slobodného trhu ako takého.

... A TERAZ PROBLÉM!

VÄZŇOVA DILEMA

Predstavte si, že máte dvoch podozrivých zo spáchania trestného činu. Dôkazov je málo, jediné, čo Vás ako vyšetrovateľa môže ešte zachrániť, je to, ak podozriví jeden druhého usvedčia. Dáte im preto túto ponuku:

- **Ak sa ani jeden z Vás neprizná**, pôjdete obaja do basy na 1 rok za výtržnosť.
- **Ak sa priznáte** a udáte aj svojho komplica, dostanete 4 roky basy.
- **Ak sa nepriznáte**, ale Vás komplic sa prizná a usvedčí Vás, on dostane 4 roky, ale Vy dostanete 12 rokov basy natvrdo. Podobne ak sa priznáte Vy a on nie.

... A TERAZ PROBLÉM!

VÄZŇOVA DILEMA

Predstavte si, že máte dvoch podozrivých zo spáchania trestného činu. Dôkazov je málo, jediné, čo Vás ako vyšetrovateľa môže ešte zachrániť, je to, ak podozriví jeden druhého usvedčia. Dáte im preto túto ponuku:

- **Ak sa ani jeden z Vás neprizná**, pôjdete obaja do basy na 1 rok za výtržnosť.
- **Ak sa priznáte** a udáte aj svojho komplica, dostanete 4 roky basy.
- **Ak sa nepriznáte**, ale Vás komplic sa prizná a usvedčí Vás, on dostane 4 roky, ale Vy dostanete 12 rokov basy natvrdo. Podobne ak sa priznáte Vy a on nie.

Aké možnosti obaja väzni majú?

... A TERAZ PROBLÉM!

VÄZŇOVA DILEMA

Štyri možnosti:

	udá komplica	NEudá komplica
udá komplica	ČERVENÝ si odsedí 4 roky; ZELENÝ si odsedí 4 roky	ČERVENÝ si odsedí 4 roky; ZELENÝ si odsedí 12 rokov
NEudá komplica	ČERVENÝ si odsedí 12 rokov; ZELENÝ si odsedí 4 roky	ČERVENÝ si odsedí 1 rok; ZELENÝ si odsedí 1 rok

... A TERAZ PROBLÉM!

VÄZŇOVA DILEMA

Štyri možnosti:

- **NEUDAŤ A NEPRIZNAŤ SA** síce láka možnosťou sedieť len jeden rok, ale je tam obrovské riziko, že ak ho komplic podrazí, odsedí si natvrdo 12 rokov.
  - Naopak, **AK KOMPLICA UDÁ**, tak bez ohľadu na to, ako sa komplic zachová, odsedí si vcelku pohodlné 4 roky a je voľný, **nič pri tom neriskuje**.
- TÁTO STRATÉGIA je teda pre rozumného kriminálnika najistejšia a teda **najvýhodnejšia**, lebo dáva **najvyššiu istotu** vyhnutia sa väčšine trestu.

udá komplica

NEudá komplica

udá komplica

NEudá komplica

ČERVENÝ si odsedí
4 roky;

ZELENÝ si odsedí
4 roky

ČERVENÝ si odsedí
4 roky;

ZELENÝ si odsedí
12 rokov

ČERVENÝ si odsedí
12 rokov;

ZELENÝ si odsedí
4 roky

ČERVENÝ si odsedí
1 rok;

ZELENÝ si odsedí
1 rok

... A TERAZ PROBLÉM!

- **NEUDAŤ A NEPRIZNAŤ SA** síce láka možnosťou sedieť len jeden rok, ale je tam obrovské riziko, že ak ho komplic podrazí, odsedí si natvrdo 12 rokov.

- Naopak, **AK KOMPLICA UDÁ**, tak bez ohľadu na to, ako sa komplic zachová, odsedí si vcelku pohodlné 4 roky a je voľný, **nič pri tom neriskuje**.

TÁTO STRATÉGIA je teda pre rozumného kriminálnika najistejšia a teda **najvýhodnejšia**, lebo dáva **najvyššiu istotu** vyhnutia sa väčšine trestu.

Problémom ale je, že **ľudia sa nie vždy správajú racionálne**, často konajú emocionálne (citovo),

ale hlavne **nie vždy preferujú** (uprednostňujú) **NA ISTOTU HRAJÚCE KONZERVATÍVNE STRATÉGIE**.

Často namiesto nich celkom neracionálne RISKUJÚ – pričom niekedy im to nevyjde a oni **skrachujú**, ale niekedy to vyjde a výsledkom je **nečakane veľký osobný zisk** – aj keď možno na úkor druhej strany, či celého systému (čiže „hry“).

... A TERAZ PROBLÉM!

Preto budú futbalisti vždy znova a znova skúšať fauly, či iné porušenia pravidiel... Preto funkcionári znova a znova skúšajú korupciu, alebo sa spoliehajú na „politiku“ v rámci zväzu, zákulisné ťahy,...

A preto aj biznismani znova a znova skúšajú korupciu, lobing, vydieranie a zaväzovanie si politikov, daňové úniky, pokusy o skryté kartelové dohody, či iné „nefér správanie sa“ proti pravidlám slobodného trhu.

Problémom ale je, že **ľudia sa nie vždy správajú racionálne**, často konajú emocionálne (citovo),

ale hlavne **nie vždy preferujú** (uprednostňujú) **NA ISTOTU HRAJÚCE KONZERVATÍVNE STRATÉGIE**.

Často namiesto nich celkom **neracionálne RIKSKUJÚ** – pričom niekedy im to nevyjde a oni **skrachujú**, ale niekedy to vyjde a výsledkom je **nečakane veľký osobný zisk** – aj keď možno na úkor druhej strany, či celého systému (čiže „hry“).

... A TERAZ PROBLÉM!

Preto budú futbalisti vždy znova a znova skúšať fauly, či iné porušenia pravidiel...

Problémom ale je, že **ľudia sa nie vždy správajú racionálne**, často konajú

Z DLHODOBÉHO HĽADISKA

predstavuje takéto konanie „proti pravidlám hry“ (ktoré vyjadrujú práve ono „Nashovo ekvilibrium“, stav, ktorý je najvyhovujúcejší pre všetkých) **hrozbu, že postupne zničí celý systém a povedie nakoniec aj k úpadku hráča, ktorý riskuje:** krach ligy spôsobí, že zaniknú aj nepoctivé kluby; zdeformovaný slobodný trh spomalí ekonomiku, spomalí sa vývoj, dôjde ku krízam,... – a nakoniec povedie k tomu, že časom firmy na ňom prevalcuje konkurencia...

Z KRÁTKODOBÉHO HĽADISKA

ale predstavuje nie malé pokušenie dostať sa k megaúspechu a **dost' často sa to aj podarí!**

„nefér správanie sa“ proti pravidlám slobodného trhu.

systemu (cize „hry“).

ú
HRAJÚCE

ričom
skrachujú,
dkom je
– aj keď
y, či celého

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

OTÁZKA...

**Ako by sa dal tento problém
„porušovateľov pravidiel“ vyriešiť
– a to inak, než za pomoci polície,
kontrolórov, byrokracie, zákonov,
súdov a iných donucovacích
prostriedkov?**

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

OTÁZKA...

Mohol by nám v tom
pomôcť
KONCEPT KOMUNITY
amerického psychológa
Scotta Pecka?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

UŽ VIEME...

KOMUNITA je zvláštny stav, kde je v rovnováhe
INDIVIADUALIZMUS a KOLEKTIVIZMUS a vzájomne sa
synergicky umocňujú:

INDIVIDUALIZMUS

Jednotlivec
sa
presadzuje
a to aj na
úkor
vzťahov a
spoločen-
stva.

KOMUNITA:

Stav, v ktorom **jednotlivec dáva svoje schopnosti so služby spoločnosti**, pričom súčasne **spoločnosť všemožne podporuje jednotlivca**, jeho rast, slobodu a nezávislosť.

Rozhodnutia komunita prijíma konsenzom, kde na „slobodnom trhu“ návrhov víťazí najlepší, bez ohľadu na to, kto s ním prišiel.

KOLEKTIVIZMUS

Spoločenstvo
je
uprednostňo-
vané pred
jednotlivcom,
ktorý slúži
spoločenstvu
a je len
„malým
kolieskom
vo veľkom
stroji“
kolektívu.

OTÁZKA...

Existuje nejaká
PARALELA
medzi modelom komunity
a modelom kapitalizmu?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

KOMUNITA A KAPITALIZMUS

Kapitalizmus vo svojej ideálnej podobe je **KOMUNITOU V EKONOMICKEJ PODOBE:**

INDIVIADUALIZMUS	KOMUNITA	KOLEKTIVIZMUS
VOJNA / ANARCHIA	SÚŤAŽ / KONKURENCIA	DESPOCIA / IMPÉRIUM
BEZ PRAVIDIEL	SLOBODNE V RÁMCI PRAVIDIEL	LEN PODĽA PRAVIDIEL
Presadzuje sa najsilnejší a najbezohľadnejší	USPEJE NAJLEPŠÍ A NAJSCHOPNEJŠÍ	Uspeje ten, kto je štátom určený a naplánovaný

**A SME
ZNOVA PRI
TEÓRII HIER:**

OSOBNÁ KOMUNITA je hra, hraná podľa spoločných pravidiel: nemeniť druhých, zraniteľnosť, otvorenosť,... a ak sa porušia, skĺzava do konfliktu chaosu.

KAPITALIZMUS AKO „SPOLOČENSKÁ KOMUNITA“ tiež vyžaduje hrať podľa pravidiel: slobodný trh, férová konkurencia,... – a ak sa porušia, deformuje sa trh a nasledujú krízy a úpadok.

UŽ VIEME...

KOMUNITA nie je bežný stav jestvovania ľudskej spoločnosti – tým je skôr balansovanie medzi chaosom (spoločenský zápas) a pseudokomunitou:

Scott Peck hovorí, že v praxi komunita vzniká výlučne ako reakcia na KRÍZU.

KRÍZA I. TYPU:

POHROMA: vojna, hlad, živelné katastrofy, hrozby,...

KRÍZA II. TYPU:

PRESAHUJÚCI CIEĽ: niečo veľké, k čomu spoločnosť a jej členovia smerujú ako k zmyslu svojho života...

UŽ VIEME...

KOMUNITA nie je bežný stav jestvovania ľudskej spoločnosti – tým je skôr balansovanie medzi chaosom

V ŠPORTE NAPRÍKLAD...

... môže byť takouto KRÍZOU II. TYPU túžba byť skutočne **najlepším** (a to aj sám pred sebou) **a to je možné len vo férovom a rovnom súboji** (čo odráža aj idea tzv. „športového ducha“).

KORUPCIA, PODVODY,... síce môžu získať pohár, medailu,... ale nie toto skutočné a opravdivé víťazstvo, hlboký a opravdivý triumf, ktorý si sami v sebe víťazi vychutnávajú!

zivejne katastrofy,
hrozby,...

nieco veľké, k čomu
spoločnosť a jej
členovia smerujú ako k
zmyslu svojho života...

UŽ VIEME...

KOMUNITA nie je bo
spoločnosti – tým i

V ŠPORTE

... môže byť takouto KRÍZOU
najlepším (a to aj sám pred
férovom a rovnom súboji (i
ducha“).

KORUPCIA, PODVODY,... síc
ale nie toto skutočné a opr
opravdivý triumf, ktorý si s

ziveine katastrofy,
hrozby,...

VÝSLEDKOM

... je potom slobodné a
chcené dodržiavanie
pravidiel hry, pretože len v
rámci týchto pravidiel –
formou *fair play* – je možné
tento triumf dosiahnuť.

Ktokoľvek by tieto pravidlá
porušil, zároveň by aj sám
pre seba zničil šancu svoj
cieľ dosiahnuť.

zmyslu svojho života...

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

OTÁZKA...

Je možné niečo podobné aj
v spoločenskej sfére,
VO SVETE KAPITALIZMU?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

STREDOVEKÝ MODEL

KREŠŤANSTVO

... bolo touto transcendentnou ideou:

- Spása = nasledovať Krista;
- = usilovať sa milovať svojho blížneho
- a to aj konkrétne, formou služby, pomoci, podpory,...

Inými slovami:

NIE JE MOŽNÉ spasiť sa bez toho, aby nám úprimne záležalo na **SPOLOČNOM DOBRE** celej spoločnosti, bez toho, aby sme jej slúžili **úmerne** svojim schopnostiam a možnostiam, vrátane tých, ktoré nám dáva majetok.

SÚČASNE akákoľvek bezohľadnosť, zištnosť, konanie proti spoločnému dobru,... je dôvodom na odsúdenie zo strany spoločnosti, ale ešte viac spoľahlivou cestou k zatrateniu, k Peklu.

„Obchodníci jako dobří křesťané chtějí proto své peníze ospravedlnit. Své „špinění se“ s nimi kompenzují kulturní aktivitou, která je pozvedá na úroveň jediných dvou společenských vrstev, jež se až do 11. století těšily prestiži: na úroveň šlechty a církevních hodnostářů, mecenášů a objednavatelů toho, co nazýváme uměleckými díly... Obchodníci se totiž sami snažili dodat své činnosti křesťanský charakter. Chodili do kostela, nechávali sloužit mše, dodržovali svátosti... Od 11. a 12. století dochází k legitimování peněz. Lidé si uvědomují, že peníze jsou nebezpečné, že jsou překážkou na cestě ke spáse, ale v rámci skutečně mravné „ekonomie“ jim nicméně přičítají jisté oprávnění.“

(Jacques Le Goff, medievalista)

STREDOVEKÝ MODEL

KRESTĀNSTVO

... bolo touto transcendentnou ideou:

- Spása = nasledov...
- = usilovať sa milo...
- a to aj konkrétne, podpory,...

Inými slovami:

NIE JE MOŽNÉ spasú úprimne záležalo na spoločnosti, bez toho svojim schopnosťami tých, ktoré nám dá SÚČASNE akákoľvek konanie proti spoločnosti na odsúdenie zo strany viac spoľahlivou celosťou

*„Michel Albert nedávno rozlíšil dvojí styl kapitalismu. Pro americký kapitalismus podle něho hodnotu představují peníze jako takové, kdežto kapitalismus porýnský je stále udržuje v rámci určité „mravnosti“. Právě tento **porýnský kapitalismus**, který sahá od Švýcarska přes Německo a východní Francii až do Holandska, může poskytnout dost přesnou představu, o jakou vyváženost usilovali středověcí kupci a teologové.“*

(Jacques Le Goff)

**O TOM UŽ ALE BUDEME
HOVORIŤ AŽ NA BUDÚCEJ
HODINE!**

chtějí proto své peníze imi kompenzují dá na úroveň jediných až do 11. století těšily vních hodnostářů, co nazýváme totiž sami snažili charakter. Chodili do držovali svátosti... Od lování peněz. Lidé si věčné, že jsou v rámci skutečně přičítají jisté

s Le Goff, medievalista)

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

OTÁZKA...

Mohol by nám niekto
krátko a stručne

ZHRNÚŤ

naše dnešné uvažovanie?

Rozumná odpoveď = 1 dnešný kredit

DOMÁCA ÚLOHA

Skúste na internete zistiť čo najviac o „rýnskom kapitalizme“, ako ho chápe Michel Albert!

Kvalitné informácie = KREDIT

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO
4. ROČNÍK GYMNÁZIA

KONIEC

WWW.INKY.SK